

УДК 791.2-042.3:316.647

РОЛЬ КІНЕМАТОГРАФУ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ

Березова А. С.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Дашенкова Н. М.
Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії,
м. Харків, Україна

e-mail: arianna.berezova@nure.ua

The work is devoted to the problem of the relationship and mutual influence of media culture and social norms and ideas in the information society, in particular, the influence of cinematography on the formation of social stereotypes.

Cinema expresses not only the entertainment aspect, but also significantly affects the socio-cultural ideas of society. Stereotyping in cinema can become a factor in the transmission of distorted ideas to one's environment, provoke inadequate and unfair treatment of real people. Thus, it is necessary to analyze and control this influence in order to build a fairer and more equal society.

Кіно – популярний вид мистецтва та розваг, який має значний вплив на формування суспільної свідомості. Дослідження ролі кінематографу у формуванні соціальних стереотипів є актуальними з кількох причин: по-перше, кіно є одним із джерел інформації про світ для багатьох людей; по-друге, кіно може мати значний вплив на самосприйняття та ставлення до інших; нарешті, соціальні стереотипи можуть призводити до дискримінації та інших негативних наслідків.

Взаємозв'язок медіа і суспільної свідомості є напрямком досліджень таких відомих вчених, як М. Маклюен, Ж. Бодрійяр, М. Кастельс, Ф. Фукуяма, Е. Тоффлер та інших. В цих роботах підкреслюються суттєві характеристики сучасної трансформації культури в медіа, сучасні тенденції взаємодії медіа і людини в умовах нової реальності – інформаційного суспільства. Аналіз впливу кінематографу на формування соціальних стереотипів є важливим та актуальним завданням.

Стереотипізація – це приписування певним суб'єктам або явищам тих властивостей, які вони не мають насправді, з метою їх подальшого транслявання. Цей процес не є нейтральним: «прояви стереотипізованого контрастного мислення ... в сучасних умовах глобалізації, поглиблення інтеграційних процесів несе в собі реальну загрозу соціальної й культурної конфронтації на релігійному, етнічному, мовному ґрунті» [1]. І мас-медіа, серед яких значне місце належить кінематографу, може відігравати тут значну роль. Ідеї та образи, з якими ми стикаємося у фільмах, впливають на нас способами, які спочатку може бути важко визначити. Це пов'язано зі спрямованістю певних непромовлених меседжів на підсвідомість глядача, завдяки чому людина некритично засвоює ці повідомлення. Фільм

представляє собою якісний мистецький витвір, і він працює з емоціями глядача, нерідко викликаючи довіру як до головних ідей, так і до супутніх контекстів, в яких можуть міститися і певні стереотипи. Стереотип, який через довіру до джерела отримав своє місце у свідомості індивіда, «неминуче приводить до зв'язку особи з самими зразками, цінностями і нормами, моделями соціальної дійсності» [2, с. 172].

Коли в кіно знову і знову зображуються соціальні спільноти через певні шаблонні уявлення, це може виглядати «не тільки упереджено, але й застаріло» [3], оскільки більшість соціальних стереотипів спираються на уявні «традиційні» суспільні норми минулих часів. Як наслідок, коли серіали та фільми, у яких поширюється, наприклад, пригнічення жінок, стають успішними, це транслює та посилює гендерну дискримінацію та нерівність [4]. З іншого боку, кіно може грати і позитивну роль: наприклад, фільми, в яких жінки зображені як сильні та успішні, можуть допомогти зменшити упередження щодо жінок.

Найбільш очевидним та діючим методом є роз'яснення прихованих повідомлень, аналіз та викриття тих сенсів, які присутні в певних кінонарративах. Розвиток та вдосконалення навичок критичного мислення здатні створити необхідну протидію засвоєнню стереотипних уявлень.

Отже, кіно, як впливовий медійний формат, суттєво впливає на соціокультурні уявлення суспільства. Стереотипізація у кіно може провокувати неадекватне та несправедливе ставлення до реальних людей. Таким чином, необхідно аналізувати та контролювати цей вплив для побудови більш справедливого та рівноправного суспільства.

Список використаних джерел

1. Бутиріна М. В. Механізм стереотипотворення у мас-медіа [Електронний ресурс] // Електронна бібліотека Інституту журналістики – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2405>
2. Лавлінський Р. Механізми формування соціальних стереотипів у суспільстві засобами мас-медіа // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філософія. 2010. С. 164 – 176. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2010_7_18
3. Stereotypes in Film Are Affecting the Way We See the World – The Ottoson Insider. – Режим доступу: <https://ottosoninsider.com/1362/opinion/stereotypes-in-film-are-affecting-the-way-we-see-the-world/> (дата звернення – 27.12.2023)
4. Дашенкова Н.М., Коробкіна Т.В. Трансляція гендерних стереотипів через комп'ютерні ігри // Гендерні студії: матеріали доповідей учасників III Міжвузівського науково-практичного семінару. Луцьк: Терен, 2016. С. 18 – 20.